Pocztową należytość uiszczono ryczałtem.
Почтову оплату вплачено гуртом.

РІК IV. Львів, 30. грудня 1930. Ч. 24.

УКРАЇНСЬКИЙ ЕМІҐРАНТ

Орґан Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами у Львові
ВИХОДИТЬ ДВІЧІ В МІСЯЦЬ.

Редакція і Адм.: Львів, Городецька 95, І. поверх. — Чекове конто П. К. О. 153.315. Телефон 37-14.

Річна передплата на рік 1930: В краю — річно 8 зол., піврічно 4 зол., чвертьрічно 2 зол. в Америці і Канаді — 1 дол. в Бразилії — 2·50 мільрайси; в Арґентині — 3·50 песа; у Франції — 15 франків; в Німеччині — 4 марки. **Один прим. 35 с**

Бог предвічний...

Весела святвечірня пісня - коляда знову загомонить по нашій землі, щоби звістити велике свято Народження. При традиційному столі засяде родина обєднана одною думкою, одними радощами й смутками, щоби зложити собі побажання.

Обнімуться присутні — згадають неприсутних. Згадають своїх найблизчих, що їх доля розкинула по цілому світі: по степах Канади, по фабричних кварталах землі Вашинґтона, по кампах Арґентини і пралісах Бразилії, по французьких рудокопах, по сербських зарінках і лісах Анатолії, в тайзі далекого Сибіру і всюди, де лише ступила нога українського еміґранта.

Згадають і в душі спитають: чи і ви, наші рідні, наші найблизчі в ту хвилину, коли на нашому небосклоні сіяє ясна різдвяна зірка й коли тихими сільськими вулицями лине голос коляди, переживаєте ті самі думки, чи вони мчать у ту мить під рідні стріхи, з під яких ви порозліталися наче сполохані птахи?

Глибокодушевна святвечірня містерія нехай і для вас стане годиною обєднання душ і серць, що їх далекі океани розділили, безмежні простори розмежували.

Нехай і з ваших уст злине могутнє, прабатьківське „Бог предвічний" — ви, одірвані від батьківських порогів, загнані в далеку, далеку чужину.

Згадайте рідний край, згадайте рідні загороди, згадайте морозний подув рідних піль і ясніючий, зоряний небозвід. Згадайте рідню, що збереться при спільному столі і на саму згадку про вас, впаде цього вечора неодна щира, материна слеза.

Згадайте так щиро, як і вас згадають.

Це ви згадайте.

Бо це важна хвилина...

З нагоди СВЯТ РІЗДВА ХРИСТОВОГО й НОВОГО РОКУ засилаємо нашим співробітникам, читачам, усім українським еміґрантам, що їх доля по цілому світі розкинула, щирі побажання.

Редакція „Українського Еміґранта“.

Еміґрація з Польщі під сучасну хвилину.

З нагоди побуту у Львові директора Еміґраційного Уряду п. Б. Наконечнікова відбулася дня 18-го грудня ц. р. в Еміґраційному Домі конференція, в якій взяли участь представники всіх товариств опіки над еміґрантами та представники преси. На тій конференції дир. Б. Наконечніков дав погляд на еміґрацію з Польщі під сучасну хвилину.

Еміґраційні можливости в звязку з обмеженнями еміґрації до країв Північної та Південної Америки. — Акція кольонізаційних Товариств. — Еміґрація до Перу.

Безсумніву дуже важним і актуальним чинником в ділянці розвитку еміґраційних справ є досить значне обмеження ринків праці в ріжних іміґраційних країнах. Про цілковите і диймаюче закриття іміґраційних теренів в майбутньому можна говорити лише відносно Зєдинених Держав Північно. Америки, які по останнім вісткам мають в законодатній дорозі зліквідувати ті незначні квоти, які досі були призначені для Польщі, так що навіть вїзд родин осіб, що постійно перебувають в Зєдинених Державах має бути підданий ще більшим чим досі риґорам. В Канаді є тенденція до обмеження вїзду і меншого запотребовання чужих робітників. Ця тенденція спричинена дуже малим попитом на працю робочих рук в Канаді, що є в звязку з пануючою в тій країні економічною депресією, зокрема в рільній господарці. У звязку з тим можливости найдення праці для рільних робітників і служниць в Канаді під сучасну хвилину є дуже слабі. Коли іде про рільничі родини, то приїзд їх до Канади є далі цілком можливий і справа більшого чи меншого руху тієї катеґорії еміґрантів з Польщі є залежна від квот, що їх вимагають канадійські власти на кошта поселення кожної родини. Приступаючи до іміґраційних теренів у Бразилії і Арґентині, куди як перед війною так і по війні плила досі втертими шляхами досить велика хвиля еміґрації, зазначити треба, що загальна економічна кріза та відомі революційні рухи в тих краях мусіли змінити досить корисну як досі еміґраційну конюнктуру для еміґрації з Польщі. Зазначені економічні кризи в обох краях, як можна сподіватися, будуть скоро поборені, як це мало місце вже кілька разів в попередніх роках. Треба сподіватися, що поправа господарчої конюнктури спричинить привернення досить великої свободи вїзду еміґрантів до обох країв. Загальні обмеження, як здається, не будуть відноситися до осіб, що їх взивають до праці поіменно, та до членів родин взиваних родичами до даного краю.

Ті обмеження тимбільше не повинні обнимати акції, що її веде Кольонізаційне Товариство в Бразилії, в провінції Еспіріто Санто і евентуально в Парані, а то на тій підставі, що ця акція принесе безглядні користи іміґраційній країні, зовсім не обтяжуючи місцевого ринку праці та, що теперішня влада Бразилії цілковито признала переселенчі концесії Кольонізаційного Товариства. З інших заморських теренів треба підкреслити специфічні умовини еміґрації до Перу. Є це пробна еміґрація і має стисло піонірський характер. Є це зовсім нова країна і вимагає в неодному трудного примінення до умовин. Всякі енунціяції про кольонізацію в Перу надто песимістичні, є в першій стадії проби щонайменші передчасні. Індивідуальні виїзди мусять покінчитися відємними для виїзджаючих вислідами, тому незорґанізована, „дика“ еміґрація є в теперішній хвилині шкідлива. Переселенчу еміґрацію на терени Перу веде кооператива „Польська Кольонія“, якої кооперативний і суспільний характер ґарантує цілковите забезпечення інтересів переселенців. Еміґраційний Уряд має нагляд і контролю над тою еміґрацією і не задумує нічого занедбати, щоби влекшити тяжку працю піонірів - переселенців. Справа зайнят тя остаточного становища до еміґрації в Перу буде могла бути вирішена по доведенні проби з переселенням в якомусь означеному часі до кінця, а на разі корисним обявом є лікарські звіти з кольонії, які стверджують цілком можливі досі кліматичні умовини кольонізаційних теренів в Перу. Підкреслити мушу ще в тому місці значіння кольонізаційної акції яку веде Кольонізаційне Товариство в Бразилії. О скільки кольонізаційна акція в Перу має пробний характер, на стільки акція в Бразилії спірається на довголітній традиції доброго примінення переселенця з Польщі до кліматичних і економічних умовин поодиноких провінцій в Бразилії і має гарні вигляди для дальшого розвитку.

Відношення уряду до еміґрації. — Опіка над еміґрантами.

Еміґрація є вислідом суспільно - економічних умовин в Польщі. З уваги на стійність і масовість цього явища відношення міродайних чинників до тієї ділянки проблєми полягає на методах цілком свідомої організаційної праці. Державні чинники з одної сторони протиділають витворенню штучних настроїв еміґраційних через невідповідальних людей, яким залежить на таких настроях, з другої сторони беруть еміґранта в опіку. Ця опіка полягає: на можливо добрім і безстороннім інформуванні еміґранта про край еміґрації, на уділюванні йому достовірних і освідомлюючих уваг, на поучуванні про обовязки і забезпеченні йому якнайбільше прав, як шляхом заключування спеціяльних конференцій і еміґраційних договорів, так на основі міжнародніх законів і місцевих законодавств, врешті на охороні від визиску і опіці в часі дороги. Обіймаючи цю ділянку ділання в цілости, Еміґраційний Уряд чинно співпрацює з іншими міродайними державними чинниками в напрямі співділання еміґраційних осередків з матірним краєм як під економічним так і культурним оглядом.

Співпраця державних і суспільних чинників. — Суспільна акція на терені Львова. — Еміґраційний Дім.

Очевидно при так широко закроєнім пляні праці над еміґрацією, співпраця суспільних організацій з державними чинниками є конечна. Тут із спеціяльним признанням підкреслити мушу велике заінтересовання і повне зрозуміння львівського громадянства для еміґраційних справ. Неоднократна ініціятива суспільних товариств, що занимаються суспільною опікою над еміґрантами у Львові і на терені львівського, тернопільського і станиславівського воєвідства була дуже цінним матеріялом для Еміґраційного Уряду щодо цілого ряду заходів відносно опіки над еміґрантами, котрі то заходи були і є ведені фондами, які Еміґраційний Уряд призначив на ті цілі. Спеціяльне признання належиться гармонійній суспільній праці на терені Міжсоюзної Ради, де в повній згоді працює цілий ряд товариств. Ціллю мойого приїзду до Львова є уложення співпраці державних еміґраційних чинників, Еміґраційного Синдикату,якому уряд повірив значну частину опіки над еміґрантами і суспільних товариств як на ґрунті Дому Еміґранта, так і на провінції. Іде мені також про остаточне урухомлення цього Дому в найблизчому часі, якій то справі чинники центральної влади присвячують постійну і спеціяльну увагу.

——:—:——

Виїзд до Арґентини.

По найновішим розпорядкам до Арґентини можуть їхати лише ті, що мають афідавіти переслані їм свояками, знайомими і роботодавцями з Арґентини. Виїхати можуть як мущини, так і жінки в віці від 15 до 60 літ. Мущини до 21 року життя і жінки до 25 року життя мусять предложити дозвіл родичів на виїзд. Підписи родичів мусять бути стверджені поліцією, або громадським урядом.

З днем 1 січня 1931 року арґентинський конзулят підвисшив консулярні оплати, а саме за візу до 26.20 зол., за потвердження свідоцтва моралі 87.30 зол., за потвердження посвідки, що виїзджаючий не управляє жебранини 87.30 зол., за потвердження лікарського свідоцтва 87.30 зол., без огляду на вік і пол, так що ціла консулярна оплата виносить тепер від одної особи 288 зол. 10 сот.

За дітей нище 14 літ буде арґентинський консулят побирати лише належитість за посвідчення лікарського свідоцтва в квоті 87.30.

——:—:——

Безробіття у Франції.

Наслідки світової крізи даються відчувати чим раз більше також у Франції. Слідно там значне погіршення на ринку праці. В останніх часах виступають чим раз голосніше публично політичні партії і вносять інтерпеляції в парляменті в справі заграничних робітників у Франції. Це вказує на те, що у Франції зачинаються чим раз більше застановляти над справою безробіття. Статистика безробітних у Франції не є точна, бо там зачисляється до безробітних тільки ці особи, які побирають підмогу з фонду безробітних. І так з початком місяця грудня 1930 року начислювала урядова статистика 6.650 побираючих підмоги безробітних. В тому самому місяці попереднього року було тільки 820 таких осіб. Дійсне число безробітних у Франції є далеко більше.

Безробіття у Франції зростає з місяця на місяць. В останніх днях займалася справою безробіття комісія установлена при міністерстві праці. На цій комісії стверджено, що положення не є ще грізне, одначе треба на цю справу звертати більшу увагу. Передовсім на будуче мається дуже строго провірювати подання чужинців на візу до Франції. Не будеться узглядняти подань цих чужинців, які не зазначили у поданнях на візу ,що вони мають намір шукати праці у Франції. Мається також поправити саму організацію посередництва праці.

Зі заряджень французьких властей виходить, що буде обмежена заробітня еміґрація до Франції.

Заборона іміґрації до Зєдин. Держ. Америки

З Вашінґтону доносять, що іміґраційна комісія палати послів приняла проєкт закону, на основі якого припинюється на два роки іміґрацію до Зєдинених Держав Америки. Дозволений має бути вїзд до Зєдинених Держав Америки тільки для найблищої рідні американських громадян і то з тим обмеженням, аби число осіб цих родин не перевищало половини обовязуючої досі квоти.

Предложення іміґраційної комісії має незадовго затвердити американський конґрес.

Як цей закон увійде в життя, то буде це означати заборону іміґрації до Зєдинених Держав Америки, а це скасування обовязуючої досі квоти, яка виносила річно 149.714 осіб, зі самої Европи, в тому 6.524 осіб з Польщі. Через це не будуть могли виїзджати до Америки рільники і їх родини, а також жінки і діти американських негорожан. Для жінок і дітей американських горожан, які могли досі виїзджати поза квотою без ніякого обмеження ,назначується в новому законі обмеження, то є установляється для них квоту.

Коли узглядниться, що досі повертало зі Зєдинених Держав Америки до самої Европи річно около 60.000 еміґрантів, то в наслідок нового закону вменшиться число самих европейських іміґрантів в Зєдинених Державах Америки більше чим на200.000 осіб.

---o---

З еміграційних справ.

Дня 17 грудня ц. р. прибув до Львова директор Еміґраційного Уряду в Варшаві п. Б. Наконечніков у товаристві начальника заморського виділу д - ра П. Дуркача. Ціллю їх приїзду була справа цілковитого урухомлення Еміґраційного Дому та справа орґанізації еміґраційних патронатів.

Як відомо, дир. Б. Наконечніков був у Львові ще весною цього року в часі святочного посвячення Еміґраційного Дому. Згаданий дім був ще тоді невикінчений. Виготовлено тоді лише загальний плян ділання, котрий щойно тепер набрав ваги до реалізації. Переведення цього в життя було головною ціллю приїзду дир. Б. Наконечнікова ,а саме узгіднення з адміністраційними властями на місці справи віддання Еміґраційного Дому до прилюдного користування, та орґанізації еміґраційних патронатів, котрі під еґідою Міжсоюзної Ради мають спів-

---

ДМИТРО ГЕРИЧ

Як я їхав до Канади.

(Докінчення).

АНГЛІЯ.

Дня 1 вересня море успокоїлося і настала гарна погода. Завертаємо зпід берегів Бельґії до Анґлії. Кожному серце зраділо, що в далечині показалася смужка чорної землі. Час до часу стрічаємо по дорозі малі кораблі й більші, переважно вантажні, з ріжними товарами.

Дня 2 вересня вїзджаємо в устя ріки Темзи в Анґлії. Земля на побережжі убога, піскувата. Неодин з наших подивився і подумав: „Нема то як наш подільський чорнозем“. Зате тут багато фабрик. Тому, що це якраз неділя і гарний осінний день, анґлійці любуються плавбою по ріці. Врешті причалили ми до лондонської пристані.

На залізничому двірці купив майже кожний листівку, та післав поздоровлення до рідні. Небаром всіли ми до потягу, та за пів години були вже у великих будівлях, званих „Атлянтік Парк“. Будівлі є власністю кількох корабельних компаній. По дорозі оглядали ми гарні краєвиди. Не видко більших осель тільки вздовж дороги малі будівлі. Немало зацікавило наших еміґрантів, коли в полі побачили курник на колесах, а кури визбирували зерно по стерні. На ніч кури самі заходили до курника а коли в одному місці все визбирали, перевозили їх в друге місце. Не один лише головою похитав, гадаючи, що в нас пропало би все разом з курником.

На новому місці заряджено знову купіль і повідомлено нас, що завтра вибираємося в дальшу дорогу великим кораблем. Еміґранти з інших корабельних ліній мусять чекати аж до 8 вересня на прихід їх кораблів. Цікавило нас звідкіля набралося тут аж так багато російських жидів, котрі щодня приходили та торгували з еміґрантами.

Дня 4 вересня виїхали ми до пристані Савтгемптену, де на нас вже чекав корабель. В пристані стояли також три інші великих розмірів кораблі, та багато менших. В 3 годині всіли ми до корабля та рушили в дальшу дорогу, поздоровивши інших товаришів, що стояли в пристані, сиреною. Ті відповіли також нашому кораблеві сиренами, наче бажаючи йому щасливої дороги. На кораблі одержали ми добру вечерю, так що годі було її зїсти. Загалом на кораблі є що їсти, лише щоби можна було. Корабель посувається легонько і спокійно, що аж любо. Кожний тішиться, що цей більший кілька разів від попереднього і що йому буря вже нічого не зробить.

Пливемо ще по пасажирів до Німеччини та Франції. За кілька годин їзди прибули ми до Бремену, де всіло багато німців, дальше пливемо ще до французької пристані Шербурга. Тут переїзджає попри нас величезний німецький корабель, також пасажирський, сильно освітлений, а на покладі грає музика. За хвилину надїхав другий, тимразом американський, котрий рефлекторами освічував амери-

працювати з Еміґраційним Синдикатом і органами Еміґраційного Уряду в ділянці опіки над еміґрантами.

Дня 18 грудня ц. р. дир. Б. Наконечніков і львівський воєвода д-р Наконечніков - Клюковскі разом з начальником д-ром Дуркачем і радником воєвідства Роговським прибули до Еміґраційного Дому, щоби його оглянути та видати відповідні зарядження. Гостей приняв керовник Експозитури Еміґраційного Уряду у Львові д-р Вишинський, даючи на місці всі потрібні інформації.

У вечірних годинах цього самого дня відбулася в бюрі Експозитури під проводом дир. Б. Наконечнікова конференція в справах звязаних з еміґраційним рухом на нашому терені. У конференції взяли участь представники всіх суспільних товариств, що творять Міжсоюзну Раду товариств опіки над еміґрантами.

Дир. Б. Наконечніков у довшій промові дав погляд свого уряду на актуальні еміґраційні справи, зокрема висказав признання для суспільних орґанізацій за їх співпрацю з урядом у ділянці опіки над еміґрантами. Врешті дир. Наконечніков подав до відома присутних, що Еміґраційний Уряд рішив передати ведення Еміґраційного Дому у Львові тутешній Експозитурі, встановляючи комісарем дому д-ра В. Вишинського.

Цю вістку зібрані приняли з повним вдоволенням і нескритою радістю, що є доказом симпатії, якою д-р В. Вишинський тішиться в широких кругах громадянства, як ініціятор будови Еміґраційного Дому і душа тієї так важної й корисної установи для еміґрантів.

На конференції порушено ще справу ролі Міжсоюзної Ради, котра в дорадному характері співпрацювати буде в управі Еміґраційного Дому, справу відкриття еміґраційних патронатів на провінції, справу курсів для еміґрантів і т. ін.

З рамени Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами промовляв президент М. Заячківський.

*

Користаючи з побуту дир. Б. Наконечнікова у Львові, президія Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами в складі през. М. Заячківського і секретаря д-ра В. Константиновича, відбула з ним конференцію, щоби предложити йому деякі дезідерати нашого товариства.

Піднесено між іншим справу поширення інформаційної діяльности товариства, шляхом відкриття нових інформаційних бюр, експозитур нашого товариства закордоном, висилки делеґації до Північної та Південної Америки в справі прослідження еміґраційних можливостей в тих країнах і інше.

Дир. Б. Наконечніков заявив, що справа інфор-

канський прапор. В 9 годині вечора прибули ми до Шербурга. Тут всіло ще багато пасажирів, та навантажено провіянти.

Пливемо дальше до Ірляндії. Деякі поклалися спати, я тимчасом хочу познайомитися близче з самим кораблем. Корабель можна собі представити наче мале місточко із всіми вигодами. Числить кілька тисяч мешканців, з власними пекарнями, водопроводами ,електрівнею, кіном, театральною салею, церквою, руханковою салею і т. ін. Більша його частина находиться під водою, де міститься весь тягар, як усі провіянти і машини, а також два або три поверхи кают третьої кляси. Щойно третий або четвертий поверх кабін находиться вже разом з водою і ті мають вже трохи природного світла, через округлі, щільно закриті малі віконця. Всі каюти третьої кляси це кімнати на 2 до 8 ліжок. Ліжка подвійні і з чистою постілю. Харчі назагал добрі, вдоволяючі, до вибору, по кожній вечері роздають помаранчі та яблока.

Дня 5. вересня прибули ми до ісляндського порту Квінстовн. Ще яких 4 кільометри до пристані корабель стає і жде на пільота, що знає докладно глибину моря. Він підїзджає малою моторівкою до корабля, вилазить і веде корабель до пристані.

ДРУГА БУРЯ.

В ночі виїхали ми на новий океан, пращаючи останній порт Европи. Цілу ніч плив корабель спокійно і кожний спав. Щойно над ранком зірвалася страшна буря. Море почало пінитися, а хвиля за хвилею вдаряла в корабель. В тій морській безконечности не представляв він ніякої вартости. Хоч це був велитень, одначе буря хитала ним наче коробкою із сірників. Свіжий стогін та рвота по каютах. Поклад замкнений, бо хвилі бють вище покладу. Коли нараз хвиля зробить величезний вир, в то місце попадає перед корабля і майже він цілий потапає в морі. Зад тимчасом висить в повітрі, шруби крутяться даремне, корабель стоїть на місці і чекає доки не прийде друга хвиля і не приведе його до первісного положення. Пасажирам здається, що аж тепер прийдеться погибати. Ніхто не зважає на голос дзвінка, щоби іти обідати, все лежить наче підтяте. Морська недуга повалила майже всіх. Не манить нікого гра радія, ні ґрамофону. На весь транспорт було нас лише кількох здорових. Не кажу, щоби ми були цілком здорові, або, що ми не „їздили до Риги“ всеж таки чуючись здоровшими, розносили тяжко хорим чай та каву, бо більше нічого не могли їсти, хіба овочі, або помаранчі ,куплені в кантині. Всі моряки призвичаєні до моря і їх морська хороба не чіпається.

Так тревала буря до 9 вересня. Того дня море трохи успокоїлося, а що то неділя, деякі голяться, більшість лише занимається грою в карти. Я тимчасом розглядав ріжні остороги на кораблі та всякі оголошення і запримітив, що нема ні одної остороги в українській мові.

маційних бюр Товариства Опіки над Українськими Еміґрантами в Станиславові й Перемишлі вже дефінітивно полагоджена і Еміґраційний Уряд вже вислав повідомлення про дозвіл на відкриття цих бюр. Справа відкриття анальоґічного бюра в Луцьку в стадії переговорів з адміністраційними чинниками на Волині. Щодо інших справ дир. Б. Наконечніков віднісся прихильно і обіцяв їх корисне полагодження.

——::——

Бразилія.

БРАЗИЛІЙСЬКЕ ШКІЛЬНИЦТВО.

Бразилійський часопис „Діяріо Насіонал" містить статтю на тему невідрадного шкільництва в Бразилії. Із статті довідуємося, що Бразилія має лише 30 тисяч учителів, а потрібно 250 тисяч. До шкіл ходить 1,800.000 учнів, а повинно ходити понад 8 міліонів. Курс початкової школи загально треває 3 до 4 років, замість 8 років. Відсоток шкільної молоді є менший як у Туреччині.

Статистика закінчена критичними заввагами відносно системи й методів бразилійського шкільництва.

ХТО МОЖЕ ЇХАТИ?

У звязку з вістками про припинення еміґрації до Бразилії з днем 1. січня 1931 р. подаємо до відома, що до Бразилії з Польщі можуть виїзджати еміґранти, що одержали бразилійські поіменні візвання від свояків або знайомих, які постійно мешкають в Бразилії.

Ремісники, або промислові робітники, якщо не мають бразилійських поіменних завізвань, не можуть числити на виїзд, бо бразилійський консулят не дає того роду еміґрантам віз.

——::——

Арґентина.

ГОСПОДАРСЬКА КРІЗА.

Господарське положення Арґентини з кожним днем погіршується. Це проявляється обезціненням валюти, знижкою цін на пшеницю та інші рільничі продукти і зростаючим безробіттям. В останніх днях нотовано на грошевих біржах 31 американських центів за одного арґентинського паперового пеза, а на збіжевій біржі в Буенос Айрес 5.46 пезів за корець першої сорти пшениці. Число безробітних доходить до 3 четвертих міліона осіб.

БЕРЕГИ КАНАДИ.

Дня 10 вересня найшла сильна мрака, так що корабель заледви пливе і час від часу дає сиреною знак, щоби не зударитися з іншим кораблем. Не бачиться навіть 20 метрів перед собою. Щойно під вечір мрака уступила і ми рушили знову повним ходом. Велику радість зробили нам морські меви, що прилетіли із канадійського берега. В кожного неначе дух вступив, бо ось-ось побачить береги „обіцяної землі". І справді другого ранку показалося нам чорна смужка суші. Хоч це було дуже далеко, але серце раділо в кожного. Це зближалися ми до заливу св. Лавра. Щойно під вечір прибули ми до порту Квебек, де мусіли ще ночувати, бо всі урядники, що мали провірювати наші документи, пішли вже були спати. Дня 12. вересня рано одержали ми ще снідання на кораблі, щойно десь аж коло осьмої години висіли ми з корабля і негайно приміщено нас в приготованім еміґраційнім поїзді, готовім до дальшого відїзду аж до Вінніпеґу, бо еміґрація до східних провінцій Канади є заборонена. З Вінніпеґу вислано до нас свойого відпоручника, котрий дуже чемно відносився до нас еміґрантів, а в першу черґу до українців.

В ПОЇЗДІ.

За кілька годин рушили ми з порту поїздом провінцією Квебек. Всюди розлога рівнина, місцями мочариста. Із збіжжа бачиться тут овес, гречку, багато кукурудзи. Збіжжа одначе дуже рідоньке та мізерне. Другого дня виїзджаємо в озерно - лісну провінцію Онтеріо. Потяг вється неначе гадюка між скелистими прогалинами, а голос дзвону, уміщеного на паровозі, розноситься по безмежних лісах.

Не бачиться тут ніяких більших осель, лише час до часу минаємо будки залізничників, та деревляні домики первісних мешканців індіян. Від полудня минаємо озеро за озером. Грубшого лісу тут не бачиться, а з дерев найбільше смереки, березн і осики, однак всі дуже карловаті. Цей образ пригнобив нас, бо кожному представилося, що це не та Канада, про котру не один мріяв в старому краю.

Щойно дня 14 вересня ранком виїхали ми з тої безмежної пущі на розлогу рівнину провінції Манітоби, де кожному знову відрадніше стало, бачучи безмежні простори родючих земель, на котрих місцями стояли ще на пні, вівси, або пшениця зложена по 8 — 12 снопів до гори колоссям, у вершках. Кожна фарма відгороджена від другої дротом. Місцями бачимо вже великі стирти соломи із вимолоченого збіжжа, декуди щойно починають молотити. Кількома возами возять збіжжа до парової молотільні. Машини так уладжені, що труть солому на трину, а трина рурою жене відразу на стирту. Зауважив я також таку машину, що відразу жала і молотила, а фармер готове збіжжа відвозив від неї. Це найновіша будова, однак, як я пізніше довідався,

Раціоналізація американського хліборобства.

Від весни цього року заняті уряди держав цілого світу хронічною крізою хліборобства, яка мимо ріжних заходів не має виглядів поправи на краще. Уряди бороняться переважно охоронними митами, які в деяких країнах є дуже високі.

Вказують на небезпеку вивозу збіжжа з Радянського Союзу й продажі його в Европі по конкуренційних цінах в ту пору, коли само населення цього Союзу голодує. Одначе причина крізи міститься у чому іншому.

Головною небезпекою для рільної продукції є надмір продукції збіжжа, якого мимо всяких заходів не вдалося вменшити. Надмір пшениці з цегорічних жнив на вивіз оцінюють статистики на 1272 міліонів бушлів. Крім цього є ще минулорічні запаси які лежать у сипанцях. Запаси збіжжа, що лежать в менших складах і в рільників, важко обчислити.

Досвідні статистики оцінюють, що старі запаси збіжжа вистарчили би на прокормлення населення цілого світу, хочби протягом одного року не було ніде урожаю.

Ось тепер американський трест для раціоналізації хліборобства виготовив плян розвязки рільної крізи упромисловленням годівлі збіжжа. Практично треба це розуміти так, що в Америці перестануть істнувати рільники і власники більших посілостей, а будуть уладжені так звані ,,фабрики збіжжа".

Будуть потворені великі фарми, яких найменша площина має обіймати 40 тисяч гектарів. На таких фармах будуть примінені найновіші рільні машини і в досконалій формі буде використана людська праця. Буде це новий спосіб раціоналізації в рільництві, який доведе до великого обниження цін за рільні продукти. З такими фармами вже відбувалися проби в Канаді й Тексасі і то з добрими вислідами. На таких фармах орять новими плугами, які мають 50 ножів і є широкі на 17 і пів метра. Це є один загін. Трьох людей виконало працю, до якої досі треба було 50 осіб і 100 коней.

У таких умовинах Америка зможе достарчити пшениці по цінах куди нищих, як дає Европа.

Американський плян, який вже частинно переведено, а до якого приступлено з великим поспіхом і накладом великого капіталу, мусить викликати великі побоювання в Европі. Буде це не усунення крізи в рільництві, але її збільшення та скомплікowання.

що не радо її купують, бо збіжжа має бути при тім дуже дозріле. Фармері не можуть придержати всего збіжжа на раз, бо колиб це припало на слотливе літо, пропав би весь їх доробок. Колиб ця машина показалася практичною, то це дуже болюче відбилося би в першу чергу на наших робітниках, бо до такої машини не потребував би фармер ніякого наймати, а треба згадати, що в Канаді лише одні жнива дають забезпечення на зиму і тоді кожний робітник заробляє по 5 — 6 дол. денно і добрий харч.

ВІННІПЕГ.

Під вечір прибули ми до столиці провінції Манітоби — до Вінніпеґу. На дворець вийшли представники товариств всіх народів, щоби привитати своїх братів на канадійській землі, вийшли поляки, німці і жиди. На жаль, мушу правду сказати, що з нашого Т-ва Опіки св. Рафаїла не вийшов ніхто, хоч ми мали поручаючі листи з львівського Т-ва Опіки над Еміґрантами. При нагоді попросив я власне того ввічливого німця - урядника, щоби телефонічно повідомив Т-во про наше прибуття, на що одержав відповідь, що всі пішли на обід.

Бачучи наше прикре положення, а будучи заразом урядником кольонізаційного уряду, цей німець порозсилав нас трохи по фармах, трохи до Саскачевану, а решту аж до Едмонтону. Мені дав адресу до голови Т-ва Опіки, Савули, котрого я віднайшов і вручив йому поручаючого листа від львівського товариства, щоби на початку занялися мною.

Депортація чужинців з Канади.

Безробіття, яке дається в Канаді так само відчувати, як і по інших краях Америки, викликує ріжні голоси як у пресі, так і в ріжних установах громадянського і державного характеру. Щоби припинити зріст безробіття, новий консервативний уряд Канади, як відомо, видав ріжні іміґраційні обмеження. Ці обмеження звернені в першій мірі проти іміґрації із Середущої Европи. А ось недавно управа міста Келгарі в Альберті винесла постанову, що треба домагатися, аби всі еміґранти із Середущої Европи були депортовані, а безробіття відразу зникне.

По причині виступу келгарської міської управи український часопис ,,Канадійський Фармер" містить статтю під наголовком ,,Депортація чужинців", в якій основній критиці піддає постанову ради міста Келгарі та виказує її нерічевість та безглуздність. Зміст статті такий:

,,Місто Келгарі в Альберті здавна визначалося дешевеньким патріотизмом, що головне своє завдання добачує в пустім крику проти ,,чужинецької небезпеки".

Недавно славетна управа того міста зробила нове епохальне відкриття в звязку з пануючим тепер безробіттям. Вона ствердила іменно, що це ніхто інший а саме ,,чужинці" з центральної Европи винні, що взагалі істнує в Канаді безробіття й що коли, мовлав, їх викинеться звідсіля, положення, немов би за дотиком чарівної палички, негайно зміниться на краще.

Канадійський еміграційний закон справді містить постанову, що імігрант, котрий став публичним тягарем, може бути депортований з Канади. Закони роблять не боги а люде й тому вони часто виявляють багато слабих сторін. Коли всі закони були би ідеальні, нам очевидно не було би потрібно законодатних установ. Виконавці законів звичайно в той спосіб зараджують кепським постановам деяких законів, що попросту їх не виконують у практиці.

Так малася досі справа й з депортацією безробітних. Безперечно й раніше поміж депортованими імігрантами находилися теж такі, що стали тягарем для державних або місцевих установ наслідком своєї неспосібности зароблювання на життя. Однак це були виїмкові випадки, в яких не можна було сподіватися ніякого поліпшення на будуче. Щойно мейорові Дейвисонові з міста Келгарі припала почесна роля припоручити правительству масову депортацію „чужинців" як успішне лікарство на економічне пригноблення.

Ніхто з послушних законам горожан не здивується, коли почує, що депортують з Канади злочинця, безнадійного хорого, або взагалі людину, що з тих чи інших причин не може пристосуватися до тутешних умовин життя. Однак правне почуття кожного нормального громадянина обурилося би, коли канадійський департамент іміграції зачав би масово депортувати звідсіля здорових і чесних людей, одинокою „виною" яких є це, що вони хвилево опинилися без праці.

Питання іміграції й кольонізації ще довгі літа буде одним з найважніших для нашої Домінії, поми мо крику деяких вузьколобих шовіністів, що без огляду на економічні конечности хотіли би замкнути ворота Канади перед усіми поселенцями, за виїмком своїх власних свояків і приятелів. Яку славу здобула би собі вільна Канада у світі, коли стало би загально відомим, що вона насильно викидає зі своїх меж, наслідком хвилевого безробіття людей, що часто цілком позбулися своїх варстатів праці в Старім Краю й з великим накладом запрацьованого гроша та повні рожевих надій прибули до цього краю!

Длятого зі щирим вдоволенням треба занотувати факт, що теперішний домініяльний міністр іміграції, Дост. В. А. Ґордон віднісся вповні відємно до ґеніяльного помислу келгарського мейора, називаючи його доволі нещасливим. „Є багато таких людей — заявив він представникам преси — що тепер може стали публичним тягарем наслідком хвилевої скрути, котрі одначе можуть стати дуже пожаданими горожанами, коли ми їм позволимо остати в цім краю аж до поправи відносин". Як бачимо, премієр Беннет не зробив помилки, іменуючи свого теперішнього міністра іміграції".

ХРОНІКА.

Виїзд у листопаді. Протягом місяця листопада ц. р. виїхало з Польщі до Зєдинених Держав Америки, Канади і країв Південної Америки 575 осіб.

Землетрус у Арґентині. По донесенням американських часописів, Арґентину навістив страшний землетрус. Місто Пона зрівнане з землею. З мешканців 35 осіб найшло смерть у звалищах, 70 поранило падаюче каміння з домів.

Буря над Альбертою. З кінцем листопада перейшла над Альбертою нечувана буря, котра начинила багато шкоди. Наслідком бурі деінде вибухали пожежі, так що багато фармерських будинків погоріло. Втрат в людях не було.

Продукція меду в Канаді. Цьогорічний збір меду в провінції Саскачевані, в Канаді, обіймає 550 тисяч фунтів. В порівнанні з попереднім роком продукція зросла на 150 тисяч фунтів. Полуднева Альберта випродукувала цього року 750 тисяч фунтів меду.

Рідкий експорт. Українські переселенці, що мешкають в околиці Вайта в Манітобі виявили своєрідну підприємчивість. Вони експортують у великій скількости до Зєдинених Держав живі жаби, яких стегна уважають великим присмаком. Досі вивезли вони цілі десятки тон тих жаб.

Франція купує канадійську пшеницю. По довгих переговорах між домініяльним урядом Канади і урядом Франції, Франція згодилася закупити в Канаді коло 10 міліонів бушлів пшениці.

Нещаслива пригода. У перших днях грудня ц. р. вибрався український фармер Василь Матвійчук, замешкалий в околиці Бродейкерс, автом в дорогу. Коли переїздив через озеро Тремпінґ, лід заломався і авто пішло на дно.

Присуд смерти. З кінцем листопада відбулася карна розправа проти Двірничука, котрий, як ми вже подавали, вбив цілу родину фармера І. Волянського, зложену з 5 осіб. Двірничука засудили на кару смерти через повішення. Присуд буде виконаний дня 11 лютого 1931 р.

Посмертна згадка. Дня 8. листопада ц. р. помер в Нанти Ґльо, Па. Теодор Коваль, фармерський робітник. Помер наслідком нещасливого випадку при праці.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ. НА 1931 РІК!

Видає Т-во Опіки над Українськими Емігрантами. — За редакцію відповідає Генрик Рогожинський.
З друкарні Львівської Новочасної", Львів, вул. Пілсудского 21.

